

CATASTROFA DE LA COTROCENI DIN 8 Iunie 1936

Mihai Ipate
Muzeul Național Cotroceni

Platoul de la Cotroceni devenise încă din secolul al XIX-lea un loc preferat pentru parăzi și demonstrații cu caracter militar. Din nefericire, o festivitate de acest gen petrecută în vara anului 1936 s-a transformat într-o tragedie. La începutul lunii iunie al celui an au sosit din provincie, pentru a participa la serbarea Restaurației, peste 5.000 de străjeri cu vârste cuprinse între 7 și 18 ani, însoțiți de comandanții lor. Și-au așezat tabăra la Cotroceni, lângă platoul unde avea să se desfășoare demonstrația din 8 iunie. Tabăra de corturi verzi cuprindea trei grupe: primul grup era compus din 2.000 de străjere, al doilea din 2.500 străjeri, iar al treilea din 800 arcași și șoimi¹.

În data de 8 iunie, în cadrul festivităților dedicate aniversării Restaurației, s-a sărbătorit, pe platoul de la Cotroceni, Ziua Tineretului. În acest scop, Primăria Municipiului București construisese o serie de tribune de jur împrejurul imensului câmp folosit ca loc de demonstrație. În cursul serbării, la ora 9,30, în timp ce se ridicau spre cer cântecele religioase ale soborului de preoți s-a auzit o trosnitură venind dinspre locul unde se aflau regimentele grănicerești. Ce se întâmplase? Se prăbușise tribuna municipiului aflată chiar lângă tribuna regală. Imediat au apărut salvările. Răniții au fost scoși în câteva minute și locul a fost curățat. Majoritatea celor veniți la paradă nici nu au avut timp să-și dea seama ce se întâmplase. Programul a continuat cu demonstrația susținută de străjerițe și arcașe. La ora 10,30 premilitarii tocmai se pregăteau să defileze când s-a pornit vântul, moment în care unul dintre cei doi stâlpi care străjuiau extremitățile tribunei I s-a rupt și a căzut peste partea stângă a tribunei, rănind pe cei aflați acolo. Atunci s-a declanșat tragedia. Intrând în panică, oamenii s-au îngrămădit spre mijlocul tribunei. Ca urmare a acestei suprasolicități, tribuna s-a rupt acoperind sub dărâmături numeroși spectatori. Bilanțul catastrofei număra **4 morți** și nu mai puțin de **383 de răniți**. Echipa de salvare a fost condusă de doctorii Ioan Jianu, Atanasiu și Minovici. Au intervenit 60 de medici, iar cercetașii au dat și ei un ajutor substanțial. Printre primii aflați la locul dezastrului s-au aflat regele Carol al II-lea și prințul Nicolae. Garda regală și jandarmii au împrejmuit locul nenorocirii². Răniții au fost transportați de urgență la numeroase spitale – dat fiind numărul mare al accidentaților (*Spitalul Corpului de gardieni Publici, de Chirurgie accidente de muncă, de Urgență, Central Prof. dr. Ioan Cantacuzino, Sanatoriul de Chirurgie Gerotta, Institutul de Chirurgie „Regele Carol al II-lea”, Colentina, Ocrotirea și Ajutorarea Personalului C.F.R., Colțea, Filantropia, Brâncovenesc, Militar Central, Așezământul Principesa Elena, Sanatoriul Saint-Vincent de Paul*³).

Ca urmare a celor întâmplate, imediat au fost sesizate Comisariatul Prefecturii Capitalei și Parchetul. Reprezentanții acestor instituții s-au deplasat la fața locului

¹ „Curentul”, 8 iunie 1936.

² „Adevărul”, 10 iunie 1936.

³ „Adevărul”, 13 iunie 1936.

constatând urmările nefericitului eveniment. Astfel a început ancheta pentru stabilirea vinovaților. În acest sens, s-a instituit, în data de 9 iunie o comisie de specialiști pentru aflarea cauzelor prăbușirii tribunelor. Au fost numiți în această comisie ing. Ion Ionescu, inspector general, profesor de poduri la Școala Politehnică „Regele Carol al II-lea”, ing. Gh. Em. Filipescu, profesor de statică grafică și rezistența materialelor și ing. Cristian Niculescu, conferențiar la Catedra de poduri, ambii la aceeași instituție. Comisia și-a desfășurat activitatea pe mai multe planuri: a mers la fața locului pentru a observa și cerceta atât tribunele prăbușite, cât și pe celelalte, a luat probe din piesele de lemn (care erau rupte, crăpate), a verificat dimensiunile lemnăriei și cuielor întrebuințate, a fotografiat tribunele, a studiat proiectul. Toate acestea au dus la incredibile și totodată înspăimântătoare concluzii. Astfel, din examinarea proiectului s-au constatat următoarele:

- * lipseau notele de calcul;
- * tribune fusese calculată la 450 kg/m^2 și nu la 750 kg/m^2 cât prevedea ordonanța oficială. Nu au fost luate în calcul suplimente de încărcare. De exemplu, o ridicare bruscă de pe scaun duce la un supliment de încărcare de 79%, ori toată lumea se ridică când se cânta imnul regal;
- * dimensiunile grinzilor, stâlpilor erau inadmisibile, fiind cu mult sub cele necesare;
- * insuficiența contravânturilor transversale și longitudinale care au afectat stabilitatea construcției;
- * desenele nu erau clare;
- * devizul cuprindea un singur articol cu descrierea sumară a lucrărilor și cu încheierea: „Plata se va face global”. Prin acest procedeu s-a înlăturat orice posibilitate de control a prețului stabilit și a rabatului oferit. Dar, mai grav, a dezlănțuit lupta antreprenorilor de a reduce dimensiunile și a suprima cât mai multe piese;
- * cuiile aveau dimensiuni mai mici decât ar fi trebuit;
- * caietul cu sarcini prevedea și termenul de 3 iunie, „când se va face recepția”, iar la art. 43 pct. 1 următoarea specificație: „Garanția se va restitui numai după aducerea materialului pe șantier și executarea schelăriei”. Această condiție încălca Legea contabilității publice conform căreia garanția nu putea fi restituită decât după recepție și constatarea îndeplinirii tuturor obligațiilor contractuale. La pct. 4 se prevedea că după demontare materialele rămân antreprenorilor. Din acest motiv ei aveau tot interesul să nu strice lemnăria. De aceea nici **nu s-au bătut cui în unele piese** – pentru a nu le găuri – lucru foarte grav, mai ales în cazul contravânturilor, piesele au fost **ășezate numai cu mâna**, punându-se în pericol viața oamenilor. Referitor la adjudecarea lucrărilor s-au constatat cele ce urmează:

- * s-a ținut o **licitație verbală** între concurenți, **cu ofertele desfăcute**, încălcându-se Legea contabilității publice care interzice licitații verbale pentru valori mai mari de 50.000 lei;

- * procesul verbal al licitației tribunei I atestă ca prezente la licitație persoane care nu au fost;

- * antreprenorul Druțu nu mai executase nici o lucrare care i-ar fi dat dreptul să fie înscris în tabloul constructorilor autorizați. De altfel, comisia a constatat că era **incapabil să citească un plan**.

În ceea ce privește execuția lucrării s-au stabilit următoarele:

- * tălpile schelăriilor s-au pus pe teren fără să se așeze orizontal, cum prevedea proiectul;

- * lemnăria trebuia să fie de calitate I; era de calitate a II-a, cu crăpături, putregai, răscoaptă, provenită de la alte construcții;

- * cuiele aveau dimensiuni mai mici;
- * lemnăria nu avea dimensiunile stabilite în proiect;
- * îmbinările au fost prost executate;

Supravegherea și recepția lucrărilor nu au fost făcute, aspecte condamnabile cu atât mai mult cu cât recepția avea scopul de a dovedi dacă tribuna își poate îndeplini menirea. S-a nai constatat că:

* proiectul a fost elaborat de o persoană fără competența necesară. **Autorul**, ing. Cozianu, **era absolvent al facultății de electricitate și nu de construcții**. Cu toate acestea el era angajat la Direcțiunea Arhitecturii din primărie ca inginer calculator de beton armat!

* în serviciile tehnice ale Primăriei Capitalei lipsește o Direcțiune Generală Tehnică condusă de o persoană competentă.

Raportul de expertiză de ing. G. Ignat, arh. I. Culina, ing. E. Prager – însărcinați de Parchetul General al Tribunalului Ilfov, releva aceleași concluzii cu cele ale comisiei menționate anterior⁴.

Din Ordonanța definitivă nr. 66 a judecătorului de instrucție al Tribunalului județului Ilfov, George Stratulat reținem următoarele: s-au întocmit acte de procedură penală împotriva inculpaților Iulian Cozianu, inginer; Vasile Ionescu, arhitect la primărie; Aureliu Cacip, conductor desenator; Ioil Blumenfeld; Marin Druțu, tinichigiu; Dobrin Ion, dulgher; Vasile Vasilescu, avocat, ajutor de primar; Jean Burcuși, arhitect, sub-director al Direcției Arhitecturii Municipiului București; Roger Bolomei, arh.; director general al aceleiași direcții.

Toți aceștia au fost arestați preventiv la închisoarea Văcărești⁵.

Tribuna a fost construită de M. Druțu și Ioil Blumenfeld, care au luat antrepriza la licitația publică din 18 mai 1936, cu toate că au fost contestați de către ceilalți participanți ca fiind incompetenți. Comisia de licitație a fost condusă de V. Vasilescu, iar lucrarea a fost executată după planurile Serviciului de Arhitectură care cuprindea pe cei menționați mai sus ca inculpați. Ancheta a mai stabilit că **I. Blumenfeld fusese crupier la cazinoul din Slănic Moldova, iar M. Druțu antreprenor de pompe funebre**. În timpul detenției, Blumenfeld nega că ar fi fost antreprenor, afirmând că era doar finanțatorul lui Druțu și că urma să primească – în schimbul capitalului avansat acestuia jumătate din beneficiul rezultat⁶.

Cazul a avut și întorsături neașteptate: precum dispariția de la primărie a dosarului lui Druțu sau incendierea tribunei K construită de același antreprenor.

Din cele constatate se desprinde următoarea concluzie: inconștiența, nepriceperea, mita au transformat o sărbătoare într-o tragedie care a îndoliat inimile multor bucureșteni.

SUMMARY

The Catastrophe at the Cotroceni Palace, on June 8, 1936

The Cotroceni Plateau had become, even since the 19th century, a favorite place for parades and military demonstrations, unfortunately, a ceremony of 1936 turned into a tragedy. The tribune fell, injuring the spectators, four people were killed.

Irresponsibility, inability, bribe turned a feast into a tragedy.

⁴ A.N.I.C., *Fond Casa Regală. Regele Carol II, Dosar 48/1936*, Raport de expertiză asupra cauzelor surpării tribunei I din tabăra Cotroceni din ziua de 8 iunie 1936.

⁵ *Ibidem*, f. 30.

⁶ „Curentul”, 11 iunie 1936.